Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Педагогічний факультет

ECTS – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

Соціальна Робота(МАГІСТР)

2019

Розділ 1. Загальна характеристика навчального закладу і спеціальності

Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» постав на базі Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника.

Івано-Франківський державний педагогічний інститут імені Василя Стефаника створений у 1950 році на базі Станіславського учительського інституту, заснованого у 1940 році, а в 1971 році йому присвоїли ім'я видатного українського письменника Василя Стефаника. Указом Президента України від 26 серпня 1992 року Державний педагогічний інститут був перейменований на Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, а у 2005 р. йому надано статус національного (Указ Президента України від 28 серпня 2004 року № 958; наказ МОН від 13 вересня 2004 року № 718). Університет відноситься до Міністерства освіти і науки України та є закладом державної форми власності.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника свою діяльність здійснює відповідно до вимог Конституції України, Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» та інших законів, нормативних документів та Статуту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Головними завданнями університету є: здійснення освітньої, навчальної, методичної, наукової, виховної і культурної діяльності; забезпечення умов для володіння системою знань про людину, природу і суспільство; забезпечення можливостей набуття студентами знань у певній галузі і підготовка їх до професійної діяльності; проведення наукових досліджень як основи підготовки майбутніх фахівців та науково-технічного і культурного розвитку держави; підготовка молоді до самостійної педагогічної, наукової або виробничої діяльності; довузівська підготовка абітурієнтів та підготовка і підвищення кваліфікації фахівців; розвиток міжнародного співробітництва.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника сьогодні – це один з престижних і авторитетних навчальних закладів України, де поєднуються кращі національно-історичні, культурні традиції українського народу з європейським стилем навчання на засадах Болонського процесу. Університет перейшов на кредитно-модульну систему організації навчального процесу в 2005–2006 навчальному році.

Організаційна структура, види діяльності університету відповідають його Статутові і Концепції діяльності. Освітні послуги університет надає згідно з ліцензією Міністерства освіти і науки України. Університет готує фахівців за рівнями та формами навчання, визначеними Законом України «Про вищу освіту».

Рішенням ДАК від 2 липня 2009 року (протокол № 79) університет визнано акредитованим за статусом вищого навчального закладу IV рівня (сертифікат про акредитацію РД-IV № 098032, дійсний до 1 липня 2019 року).

Для забезпечення досліджень проблем українознавства в університеті відкрито Інститут українознавства (керівник – проф. Грещук В.В.), Науковий центр досліджень українського національно-визвольного руху ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України (керівник – проф. Карпенко О.Ю.). В університеті функціонують також підрозділи науково-педагогічного спрямування: Науково-дослідний центр «Педагогіка і психологія вищої школи» Інституту вищої освіти АПН України і ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (керівник – проф. Костів В.І.). З метою вивчення інтеграційних процесів України в Європу створено Прикарпатський центр політичних та євроінтеграційних досліджень (керівник – проф. Марчук В.В.), Науковий інформаційно-аналітичний центр НАТО (керівник – доц. Білоус О.М.). Дослідження туристичних, рекреаційних і курортних проблем здійснює Навчально-науковий центр туристично-краєзнавчих досліджень імені Миколи Шкрібляка (керівник – проф. Клапчук В.М.).

У напрямі фундаментальних досліджень працюють Фізико-хімічний інститут (керівник – проф. Прокопів В.В.) та Спільна науково-дослідна лабораторія «Фізики магнітних плівок» Інституту металофізики імені Г.В. Курдюмова НАН України та ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (керівник – проф. Остафійчук Б.К.), яку визнано національним надбанням України.

В університеті працюють творчі колективи, які мають звання народних: ансамблі – вокально-хореографічний «Верховинка», вокально-інструментальний «Усмішка» (керівник – заслужений працівник культури України, доц. Фейда Ю.С.), вокальні – «Гуцулочки» (керівник – заслужений працівник культури України, доц. Клепар М.В.), «Росинка» (керівник – заслужений діяч мистецтв України, проф. Михайлюк Х.О.). У 2005 році започаткували свою діяльність симфонічний оркестр (керівник – заслужений діяч мистецтв України, проф. Дорожівський Р.Г.) та хореографічний ансамбль «Буковель» (керівник – заслужений працівник культури України, доц.

Фейда Ю.С.). Діють творчі колективи: чоловічий вокальний ансамбль (керівник – заслужений артист України, доц. Попелюк М.В.), жіночий камерний хор (керівник – заслужений працівник культури України, доц. Зваричук Ж.Й.), чоловіча хорова капела «Явір» (керівник – заслужений працівник культури України, доц. Дончук Р.О.), змішаний хор (керівник – заслужений працівник культури України, проф. Ничай О.В.), ансамбль бандуристок (керівник – доц. Дутчак В.Г.) та ін. Загалом у творчих художніх колективах залучено близько двох тисяч студентів і викладачів університету.

З року в рік спортивну славу України на міжнародних змаганнях примножують студенти: Д. Згоба – ЗМС, золота та срібна призерка Етапу кубка світу зі спортивної гімнастики, бронзова призерка Етапу кубка світу зі спортивної гімнастики; золота призерка 24 Всесвітньої Універсіади зі спортивної гімнастики; М. Квятковська – МСМК, золота призерка VIII літньої Універсіади України з вільної боротьби, золота призерка чемпіонату Європи з вільної боротьби; І. Харів – МС, золота призерка Чемпіонату України серед юніорів з вільної боротьби; срібна призерка Чемпіонату Європи з вільної боротьби; Н. Троценко – МС, золотий призер VIII літньої Універсіади України з важкої атлетики, золотий призер Кубку України з важкої атлетики; срібний призер Чемпіонату Європи з важкої атлетики; чемпіонка Чемпіонату світу з важкої атлетики; Я. Завялова – МС, золота призерка Чемпіонату України з боксу серед жінок, бронзова призерка Чемпіонату Європи з боксу серед жінок; В. Рій – МСМК, золотий призер Чемпіонату світу серед учасників з вадами слуху з футболу; І. Гребинський та Р. Бочкур – МСМК, чемпіони Всесвітньої Універсіади з футболу. Серед студентів університету – 1 заслужений майстер спорту, 4 майстри спорту міжнародного класу, 17 майстрів спорту, 22 кандидати в майстри спорту. В числі випускників університету бронзовий призер Олімпійських ігор у Сіднеї 2000 р., майстер спорту міжнародного класу з боксу Андрій Федчук, учасники олімпійських ігор в Афінах, майстри спорту міжнародного класу Тетяна Ляхович, Сервін Сулейманов, Віктор Поляков.

Успішно виступає у Вищій лізі жіноча волейбольна команда «Університет». Багато досягнень на рахунку футбольного клубу «Прикарпаття».

До послуг спортсменів і студентів університету стадіон, чотири спортивних зали, спортивно-оздоровчий комплекс «Смерічка» (с. Микуличин на 300 місць), лижна база (с. Ворохта на 50 місць), що розміщені у мальовничому місці Карпат. Тут здійснюються спортивні збори, навчальні заняття, а також відпочинок студентів і викладачів. У літній період комплекс приймає на відпочинок і оздоровлення дітей і підлітків.

Інститути, факультети і кафедри університету підтримують зв'язки з Національною академією наук України, Західним науковим центром, Київським, Львівським, Харківським, Ужгородським, Чернівецьким та іншими університетами і вищими навчальними закладами України. Університет підтримує зв'язки з багатьма закордонними науковими та навчальними закладами Австрії, Білорусії, Іспанії, Італії, Канади, Китаю, Куби, Литви, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, Словенії, США, Туреччини, Франції, Чехії. Щорічно понад 80 викладачів, аспірантів та студентів університету проходять наукове стажування, підвищують кваліфікацію в університетських наукових центрах інших країн.

У планах університету – відкриття нових напрямів підготовки аспірантів і докторантів, спеціалізованих рад для захисту кандидатських і докторських дисертацій. Проводиться робота щодо започаткування навчання в аспірантурі з іноземних мов, релігієзнавства, біохімії, фізичного виховання і спорту, електроніки, економіки.

Концепцією розвитку університету на перспективу передбачено розвиток навчально-методичної бази, будівництво студентського гуртожитку та житлового будинку для викладачів. Проводиться підготовча робота по виготовленню технічної документації для спорудження нового приміщення наукової бібліотеки. Спільно з Республікою Польща планується будівництво Центру для проведення спільних зустрічей української та польської студентської молоді (с. Микуличин на базі спортивно-оздоровчого комплексу «Смерічка»).

Належну фахову допомогу та координацію зусиль колективу університету у розробці перспектив розвитку надає Наглядова рада Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, яка сформована з числа провідних вчених України, політичних, громадських і культурних діячів. Наглядову раду очолює віце-президент Національної академії Наук України А.П. Шпак.

За період діяльності педагогічним інститутом і університетом, створеним на його базі, підготовлено понад 242 тисячі фахівців, які працюють в різних галузях народного господарства як України, так і інших країн.

Загальні показники розвитку ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» наведено в табл. 1.1.

До структури університету входить: 3 інститути: Навчально-науковий Юридичний інститут, Навчально-науковий Інститут мистецтв, Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», 11 факультетів: економічний, іноземних мов, історії і

політології та міжнародних відносин, математики та інформатики, педагогічний, природничих наук, туризму, фізико-технічний, фізичного виховання та спорту, філології, філософський.

Керівник ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» – ректор – Цепенда Ігор Євгенович, доктор політичних наук, професор.

Основним навчально-виховним і науковим підрозділом університету була і залишається кафедра. Кожну з них творили і творять викладачі – професори, доценти, асистенти, аспіранти, співробітники, студенти, які виконують свої наукові дослідження в межах науково-дослідних тем кафедри. Кожна з них має свою історію становлення і розвитку.

Підготовку фахівців спеціальності 231 «Соціальна робота» здійснюють 9 кафедр (табл. 1.2). Випусковою є кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи, що функціонує у Педагогічному інституті (з вересня 2016 р. Педагогічному факультеті) з 2005 року.

Кафедру очолює Ковбас Богдан Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент, який є фахівцем у галузі сімейного консультування, педагогіки та психології родинних взаємовідносин, теорії і методики виховної роботи в закладах позашкільної освіти. Він є автором понад 80 наукових праць історії педагогіки, діяльності дитячих і молодіжних організацій, науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищій школі, серед яких «Виявлення готовності майбутніх вихователів до педагогічної взаємодії з дитячими громадськими об'єднаннями» (у співавторстві, 1997), «Діяльність дитячих і юнацьких організацій в Україні: проблеми та перспективи» (1999, 2004), «Родинна педагогіка» (під грифом МОН, Т 3, у співавторстві, 2006), «Психологія сімейного виховання» (у співавторстві, 2008). У даний час досліджує і викладає актуальні проблеми родинного виховання, ролі та місця соціального працівника у гармонізації сімейних стосунків, впливу сучасних дитячих і юнацьких організацій на соціалізацію дітей і молоді у сучасному українському суспільстві.

На кафедрі працюють 16 науково-педагогічних працівників, у т.ч.: докторів наук, професорів – 1 (з них: 1 за основним місцем роботи); кандидатів наук, професорів –1 (з них: 1 за основним місцем роботи); кандидатів наук, доцентів – 14 (з них: 13 за основним місцем роботи, 1 – за сумісництвом).

Більшість викладачів кафедр мають великий науково-педагогічний стаж (15 і більше років). Частка викладачів, що займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими-дослідженнями, підготовкою підручників і навчальних посібників, становить 100%.

Упродовж років кафедра забезпечує підготовку із дисциплін: «Соціальна педагогіка», «Теорії соціальної роботи», «Технології соціально-педагогічної діяльності», «Методи соціальної роботи» «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Професійна майстерність соціального працівника», «Основи наукових досліджень», фахівців рівнів «бакалавр» та «магістр» за спеціальністю «Соціальна педагогіка» та «бакалавр» за спеціальністю «Соціальна робота» в університеті. Випускники спеціальностей працевлаштовані в закладах освіти різних рівнів і типів, установах та організаціях соціального обслуговування міста й області.

Студенти спеціальності 231 «Соціальна робота» беруть активну участь у наукових конференціях, засіданнях круглих столів, проведенні виховних закладів тощо.

Практична підготовка студентів здійснюється на кафедрах університету. Процес підготовки фахівців зі спеціальності повністю забезпечений навчально-методичним та інформаційним матеріалом, над розробкою та удосконаленням яких постійно працює професорсько-викладацький склад кафедри.

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи активно займається науковою роботою, її професорсько-викладацький склад є постійним дописувачем фахових регіональних і загальноукраїнських періодичних видань.

Однак, кафедра є не тільки генератором нових педагогічних ідей, але їх результативно впроваджує.

Увесь професорсько-викладацький склад кафедри постійно працює над розробкою й оновленням робочих програм, тематики семінарських і практичних занять, навчальних посібників, методичних вказівок із вивчення дисциплін, в тому числі із застосуванням новітніх інтерактивних та тренінгових методик.

На кафедрі створено умови для успішної наукової діяльності у рамках визначеного напряму наукових досліджень – «Теоретико-методичні основи соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи» (державний реєстраційний № 0113U006412). Тема науково-дослідної роботи є актуальною в умовах сучасних реалій. Соціально-педагогічна діяльність та соціальна робота є перспективною щодо різних категорій клієнтів, особливо ті її напрями, що стосуються роботи з соціальними сиротами та дітьми з сімей трудових мігрантів.

Викладачі кафедри постійно підвищують свою кваліфікацію через стажування у інших університетах, а також у інших країнах через різноманітні просвітницькі програми.

Підтримка наукового та педагогічного рівня викладачів, їхня перепідготовка та підвищення кваліфікації здійснюються шляхом стажування у навчальних та науково-дослідних закладах України (Львівському, Чернівецькому національних університетах, Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Південноукраїнському державному університеті ім..К.Д Ушинському, Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка, Інституті проблем виховання НАПН України), через наукові й методичні семінари, що діють на кафедрах, наукові конференції всіх рівнів, у яких беруть участь викладачі кафедри. Викладачі кафедри проходили стажування і за кордоном, зокрема у Німецькій Академії Управління і Економіки в галузі міжнародного проектного менеджменту (м. Гановер), Університеті менеджменту (м. Варна, Болгарія), Празькому інституті підвищення кваліфікації (м. Прага, Чеська Республіка).

Кафедра підтримує тісні зв'язки із кафедрами інших ВНЗ. Крім того викладачі кафедри співпрацюють із Департаментом освіти і науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації та Департаментом освіти та науки Івано-Франківської міської ради.

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

1. м. Івано-Франківськ, вул. С.Бандери 1 (каб. 802), т. 57-00-05

Викладацький склад:

1. Ковбас Богдан Іванович
2. Михайлишин Галина Йосипівна
3. Сабат Надія Володимирівна
4. Петришин Роман Андрійович
5. Лемко Галина Іванівна
6. Ворощук Оксана Дмитрівна
7. Зозуляк-Случик Роксоляна Василівна
8. Комар Ірина Валеріївна
9. Кулик Іванна Василівна
10. Березовська Людмила Іванівна
11. Протас Оксана Любомирівна
12. Дідух Ірина Ярославівна
13. Тимків Лідія Степанівна

14. Яремчук Віталія Василівна
15. Дерев’янко Надія Павлівна
16. Мисак Богдан Павлович

2. ОСНОВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

У навчальному процесі використовуються різні методи та форми навчання студентів: вступні, тематичні та підсумкові лекції, лекції-практикуми, лекції-диспути, практичні, семінарські і лабораторні заняття, діалоги, тренінги, ділові ігри, конференції, колективні, індивідуальні та групові консультації, а також різноманітні види поточного та підсумкового контролю знань.

Основними формами організації навчального процесу є: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи.

• **Навчальні заняття**.

До основних видів навчальних занять відносяться: лекції, семінарські, практичні, індивідуальні заняття, консультації.

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань з попередньо визначених робочою навчальною програмою тем. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів, доповідей, дискусій.

Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

Індивідуальне заняття проводиться з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальні заняття проводяться, як правило, у позанавчальний час за окремим графіком.

Консультація проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних

положень чи аспектів їх практичного застосування. Консультації проводяться протягом семестру та перед контрольними заходами.

• Самостійна робота студентів.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота з навчальної дисципліни для студентів може включати різні форми, які визначаються робочою навчальною програмою, залежно від мети, завдань та змісту навчальної дисципліни, зокрема: опрацювання теоретичних засад прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання; виконання домашніх завдань; підготовка до семінарських, практичних занять; підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; розв'язання і письмове оформлення практичних, методичних, термінологічних, тестових завдань; виконання індивідуальних завдань (написання реферату за заданою проблематикою; підготовка анотації наукової статті; написання курсової роботи; написання дипломної роботи) тощо.

• Практична підготовка.

Практична підготовка студентів є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і здійснюється на оснащених відповідним чином базах практики, а також підприємствах, організаціях та установах різних галузей економіки.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці в галузі майбутньої професії, формування та поглиблення, на базі одержаних знань професійних умінь і навичок, здатності прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах.

• Контрольні заходи.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі та забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання і дозволяють коригувати, за необхідності, хід навчального процесу. Видами контролю є: поточний, модульний, підсумковий.

Поточний контроль здійснюється в формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю, виконання домашніх завдань, перевірки виконання самостійної роботи студентів тощо.

Модульний контроль виставляється на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини

дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий контроль здійснюється в формі семестрового контролю та державної атестації студентів.

Семестровий контроль охоплює семестровий екзамен або диференційований залік і є формою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни.

Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмового матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з визначеної дисципліни і складається із зданих залікових змістових модулів, виконаних тестових завдань, ситуаційних робіт, тематичних рефератів тощо.

Державна атестація студентів студента здійснюється державною екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні і з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки до вимог освітньої (кваліфікаційної) характеристики. Форми та порядок проведення державної атестації визначається навчальним планом підготовки та локальними документами дирекції та кафедр.

Контроль успішності студентів здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
80 – 89	**B**	добре	
70 – 79	**C**		
60 – 69	**D**	задовільно	

50 – 59	**E**		
26 – 49	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь, 100-бальна шкала передбачає врахування поточних оцінок, підсумкових балів, балів за контрольну роботу, балів за індивідуальну роботу, а також екзаменаційних балів.

• **Поточний контроль знань** студентів під час проведення семінарських (практичних) занять здійснюється в аудиторії, в години, відведені для семінарських (практичних) занять згідно розкладу. Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять зводяться до того, щоб: виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи; стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять може відбуватись в наступних формах: детальний усний аналіз поставлених питань; вибіркове усне опитування «з місця»; дискусійне обговорення питань; індивідуальне розв'язування практичних завдань, творчих, проблемних запитань чи завдань; фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв.; письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо. Викладач в процесі проведення семінарських (практичних) занять повинен поєднувати різні форми контролю, забезпечуючи опитування більшої кількості студенті, активізації уваги студентської аудиторії.

Результати контролю знань студентів на семінарських (практичних) заняттях оцінюються в національній шкалі (2, 3, 4, 5) і заносяться до журналу обліку роботи академгрупи.

Оцінка 5 «відмінно» ставиться, якщо студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає спеціальну термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії

становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань. Опрацював джерельну базу. Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявив глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

Оцінка 4 «добре» ставиться, якщо студент має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; визначає причини, сутність, наслідки та значення духовних, соціальних явищ та процесів, зв'язки між ними; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

Оцінка 3 «задовільно» ставиться, якщо студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий

з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалин, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання.

Оцінка 2 «незадовільно» ставиться, якщо студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д.

• Виконання **модульних контрольних робіт** (МКР) здійснюється по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Критерії оцінки завдання модульної контрольної роботи, виходячи з максимальної кількості балів, передбачених за його виконання:

- всі бали передбачені для відповідного завдання *(відмінно)* ставляться в тому разі, коли: відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

- 2/3 балів передбачених для відповідного завдання *(добре)* ставиться в тому разі, коли: відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді; орієнтується в матеріалі; студент має навички користування нормативним матеріалом; допускає 3-4 недоліки.

- 1/2 балів передбачених для відповідного завдання *(задовільно)* ставиться в тому разі, коли: студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; допускає 5-6 недоліків.

- від 1/4 до 1/10 балів у цілих числах *(незадовільно)* ставиться в тому разі, коли: студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

- 0 балів передбачених для відповідного завдання – ставиться коли студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно. У випадку неявки студента на повторне написання модульної контрольної роботи, за неї йому виставляється 0 балів.

• Контроль **індивідуальної роботи** може відбуватися під час семінарських (практичних) занять, а також в позанавчальний час та оцінюється максимально в 5 балів. Основне завдання контролю: стимулювання самостійної роботи студентів протягом семестру, підвищення мотивації студентів до набуття знань та вмінь. Перелік індивідуальних (індивідуально-дослідних завдань) розробляється керівниками курсів із залученням викладачів, що ведуть семінарські заняття, та затверджуються на засіданні кафедри. Вони можуть включати: письмове обґрунтоване виконання практичних завдань, задач; складення списку бібліографічних джерел по заданій проблемі; формування схем, таблиць до відповідної теми; реферування наукових статей; аналіз судової практики з відповідних питань; анотація наукових поглядів по заданій проблемі; конспектування хрестоматійних джерел; аналіз нормативного регулювання (законів, підзаконних, відомчих актів) певного виду відносин та ін.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену чи заліку і є формою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни. Основна мета підсумкового семестрового контролю – встановлення сукупного змісту знань студентів за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності з рахуванням всіх видів навчальних робіт. Екзамен оцінюється від 1 до 50 балів. Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри.

3.ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРАКТИКУ:

Наскрізна програма практик – це основний нормативний та навчально-методичний документ університету, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця соціальної педагогіки відповідно до освітньо-

кваліфікаційної характеристики, регламентує послідовність, тривалість і терміни проведення різних видів практик відповідно до навчального плану, визначає цілі, завдання та місце кожного виду практики в структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

Мета наскрізної програми соціально-педагогічної практики студентів полягає в структуруванні усіх етапів професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів: формування стійкого фахового зацікавлення до обраної спеціальності; ознайомлення зі специфікою і змістом соціально-педагогічної діяльності в освітніх, соціальних, культурно-дозвіллєвих закладах; сприяння опануванню студентами різноманітними видами соціально-педагогічної діяльності; формування вмінь застосовувати теоретичні знання на практиці; використовування соціально-педагогічних прийомів, форм і методів при виконанні різних фахових ролей.

Види практики сприяють виробленню фахово важливих навиків і вмінь, а саме: комунікативних, інструментальних, аналітичних, професійної рефлексії. Наскрізна програма практик зі спеціальності «Соціальна робота» включає такі види практик:

1.Науково дослідницька практика(без відриву від навчання)

2.Виробнича практика за фахом

3.Науково-педагогічна практика

4.МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» має сучасну матеріальну та розвинену соціальну інфраструктуру. Основними складовими матеріально-технічної бази університету є: будівлі загальною площею 132,5 тис. м^2, приміщення для навчальних занять загальною площею 32752,58 м^2, 4 гуртожитки загальною площею 24709,99 м^2, у яких одночасно можуть проживати більше 2600 осіб, що забезпечує потреби в 71,2 % студентів та аспірантів, які потребують житла. У гуртожитку № 3 виділено кімнати для проживання сімейних студентів. У 2005 році введено в дію 27-квартирний будинок для викладачів. В університеті функціонує комплекс студентських їдалень «Калина», який має 15 їдалень та кафе площею 1713,48 м^2 (табл. 6.1).

Усі навчальні та житлові приміщення університету знаходяться у належному стані, який відповідає сучасним санітарно-гігієнічним вимогам і вимогам техніки безпеки, що підтверджується відповідними документами.

Лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» проводяться в навчальних аудиторіях, спеціалізованих кабінетах (табл. 6.2), а також на базах практики (табл. 7.1.) у м. Івано-Франківську. Кабінети оснащені комп'ютерами, мультимедійними проекторами, наочністю, літературою, програмною продукцією. Використовуючи інформаційні ресурси, студенти мають можливість отримати найсучаснішу інформацію в галузі освіти.

Санітарно-технічний стан будівель і споруд, які використовуються у навчальному процесі, є задовільними, про що свідчать матеріали СЕС та Пожежної інспекції. Умови експлуатації приміщень є задовільними.

У 2001–2003 роках за кошти університету реконструйовано стадіон «Наука» з побутовими та навчальними приміщеннями, обладнано тренажерний зал, два спортивних зали, побудовано на міському озері приміщення та причал для спортивних човнів. В університеті є 6 спортивних залів загальною площею 2952,8 м^2 а також стадіон площею 7648,42 м$^{2.}$

Студенти мають можливість користуватися послугами санаторію-профілакторію «Здоров'я» першої акредитаційної категорії (сертифікат МОЗ України МЗ № 005925 від 01.07.2005), де функціонують фізіотерапевтичне і бальнеологічне відділення, кабінет масажу, маніпуляційний кабінет. У фізіотерапевтичному відділенні застосовується дарсонвалізація, гальванізація, ультразвукова та УВЧ-терапія, лікування поляризованим світлом. Бальнеологічне відділення забезпечує підводний душ-масаж, гідроколонотерапію, теплолікування у кліматичній кольородинамічній «Квант-камері», водолікування в багатофункціональній бальнеологічній ванні «Квант». У 2008 році розпочала роботу студентська поліклініка, де працюють 16 лікарів різних медичних професій.

До послуг спортсменів і студентів університету спортивно-оздоровчий комплекс «Смерічка» (с. Микуличин) (загальною площею 3,5 га, на 300 місць) та лижна база (с. Ворохта) (загальною площею 0,35 га, на 50 місць), розміщені у мальовничому місці Карпат. Тут здійснюються спортивні збори, навчальні заняття, а також відпочинок студентів і викладачів. У літній період комплекс приймає на відпочинок і оздоровлення дітей і підлітків області.

У центральному корпусі знаходиться актова зала на 660 місць (695,60 м^2), на Педагогічному факультеті – на 150 місць, в Інституті мистецтв - концертна зала на 150 місць з обладнаною за сучасними технологіями сценою. Для запису

фонограм і відтворення музично-шумового оформлення придбано електричний орган із комплектом звукопідсилювальної апаратури.

Наукова бібліотека університету має значний за обсягом та унікальний за складом інформаційний ресурс, який поєднує бібліотечні документні фонди (понад 821163 тис. примірників книг українською, російською, польською, англійською, французькою, німецькою мовами, в т.ч. 681344 тис. книг, 600 назв журналів і газет, понад 20 тис. нотних видань, автореферати, дисертації, документи на електронних носіях, інтегрований електронний каталог (452589 тис. записів), є електронний фонд документів, який налічує 5779 видань (655 - документи на змінних носіях та 5124 - документи, що представлені у локальній мережі університету.

Бібліотека обслуговує 12 тис. читачів, з них 10919 тис. – студенти. Щорічно її відвідує близько 372 тис. користувачів.

До структури бібліотеки входять: відділ обслуговування наукової та навчальної літератури, відділ комплектування та наукової обробки видань, інформаційно-бібліографічний відділ, науково-методичний відділ, відділ комп'ютеризації та автоматизації бібліотечних процесів.

Відділ обслуговування користувачів є найбільшим підрозділом бібліотеки. До послуг читачів 15 читальних залів, 2 абонементи на 975 посадкових місць. Основним інформаційним центром у бібліотеці є інформаційно-бібліографічний відділ, де зібрано довідковий апарат бібліотеки (каталоги, картотеки, бібліографія), що дає повне уявлення про фонд бібліотеки і дозволяє читачам вибрати і замовити потрібну інформацію. Довідковий фонд відділу становить понад 6000 примірників.

У 1970 році започатковано фонд рідкісної книги, який зараз налічує понад 5500 унікальних видань. Це «Записки НТШ», «Літературно-наукові вісники», низка прижиттєвих видань галицьких письменників.

Із 2005 року функціонує автоматизована бібліотечна система «УФД/Бібліотека». Наявний електронний каталог на сьогоднішній день налічує 452589 записів найменувань книг, періодичних видань, авторефератів дисертацій, статей. Інформацію про роботу бібліотеки можна отримати також на веб-сайті http://lib.pu.if.ua.

Працює Віртуальна бібліографічна довідка, запити в якій виконуються щоденно в режимі надходження. Фондом електронних документів та локальними базами даних мають можливість користуватися відвідувачі електронного читального залу, для котрих облаштовано 25 робочих місць.

У читальних залах експонуються розгорнуті постійно діючі книжкові виставки, організовуються літературні та тематичні вечори, зустрічі за круглим столом, читацькі конференції, години духовності. Працівники бібліотеки проводять дні інформування кафедр, методичні місячники для студентів-першокурсників, дипломників, дні аспірантів, заняття з проблем формування інформаційної культури.

На запити наукових підрозділів університету та науковців надаються письмові довідки бібліографічного характеру за допомогою автоматизованої системи. Відділом інформаційно-бібліографічним та відділом обслуговування організовуються місячники студентів-першокурсників, дипломників, дні аспірантів (за окремими графіками).

Для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» галузі знань «Соціальна робота» працює спеціалізований читальний зал Педагогічного факультету, який налічує близько 13,464 примірників (80 посадкових місць). В читальному залі є доступ до внутрішньої локальної мережі бібліотеки (табл.6.7.)

Студенти можуть також користуватися послугами інших бібліотек міста й області через Інтернет та МБА (Міжбібліотечний абонемент).

Список наявних підручників, навчальних посібників і періодичних видань для ведення навчального процесу зі спеціальності 231 «Соціальна робота» галузі знань «Соціальна робота» подано у таблицях 6.5–6.6.

Експериментальні дослідження в галузі селекції та насінництва лукопасовищних трав, виведення нових культурних сортів науковцями університету проводяться у приміській зоні м. Івано-Франківська, де в 1970 році закладено дендрологічний парк площею 8 га, що включено до складу природно-заповідного фонду України. У 1997 році Кабінет Міністрів України своєю постановою ухвалив рішення про відкриття Ботанічного саду університету. Для саду виділено близько 63 гектарів землі. За роки діяльності виготовлено необхідну проектну документацію, освоєно земельну ділянку, висаджено понад 15 тисяч дерев і кущів, прокладено основні алеї, побудовано лабораторний корпус площею 120 м^2.

Для інформатизації навчального процесу в університеті створено і успішно функціонують Центр інформаційних технологій (ЦІТ), Центр дистанційного навчання та контролю знань (ЦДНКЗ), комп'ютерні комплекси інститутів, факультетів, навчально-консультаційних центрів. В університеті функціонує потужна локальна комп'ютерна мережа з виходом в Інтернет, яка об'єднує 920 сучасних комп'ютерів. Всі корпуси університету, а також відокремлені підрозділи підключені до мережі оптоволоконними та виділеними каналами зв'язку.

Навчальний процес забезпечують 1200 сучасних комп'ютерів, що об'єднані в 25 класів і 12 мультимедійних кабінетів.

У складі ЦІТу функціонує вузол Інтернет, який сьогодні є одним з найбільших Інтернет–провайдерів у західному регіоні України. Він має розвинуту інфраструктуру, сучасне обладнання та кваліфікований персонал. Послугами вузла Інтернет університету, крім студентів, аспірантів, викладачів користуються державні організації, банки, інформаційні агенції, наукові та навчальні заклади, фірми та корпорації, всього близько 150 юридичних осіб.

До послуг студентів – Центр інформаційних технологій площею 600 м^2 зі 120 персональними комп'ютерами, спеціалізовані мультимедійні лекційні аудиторії площею 150 м^2 на 100 місць та 100 м^2 на 70 місць. У матеріально-технічному оснащенні факультету відбулися також значні зміни: в окремому приміщенні обладнано комп'ютерні класи із сучасними комп'ютерами і підключенням до внутрішньоуніверситетської мережі та мережі Інтернет (табл. 6.3). Завдяки цьому значно зросла ефективність проведення лабораторних занять з використанням сучасних інформаційних технологій.

Для забезпечення друкування підручників, посібників, наукових праць викладачів, аспірантів, докторантів і студентів у 1994 році засноване університетське видавництво «Плай». За останні 5 років ним видано понад 300 підручників, посібників, монографій, навчально-методичних рекомендацій, тез конференцій загальним тиражем понад 20 тис. примірників.

У 2000 році введено в дію Будинок вчених (вул. Шевченка, 79) площею 1013 м^2, який став центром науки університету. Тут розміщується відділ аспірантури та докторантури, відділ інтелектуальної власності (38,7 м^2), читальний зал наукової літератури (72,9 м^2), архів (53,0 м^2), актовий зал (109,7 м^2), конференц-зала (72,9 м^2) та готельні номери для запрошених науковців (184,8 м^2). У Будинку вчених проходять всі засідання спеціалізованих вчених рад, захисти кандидатських і докторських дисертацій, засідання Вченої ради університету та наукові конференції.

Таким чином, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу спеціальності 231 «Соціальна робота» галузі знань «Соціальна робота» відповідає встановленим санітарним нормам і вимогам правил пожежної безпеки, а також ліцензійним умовам надання освітніх послуг в частині матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

5.ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ЇХ АНОТАЦІЇ

	Дисципліни	Кредити ЄКТС	Семестр
1. Цикл загальної підготовки			
1.1. Обов'язкові дисципліни			
1	Психологія вищої школи	3	1
2	Іноземна мова професійного спілкування	3	1
3	Сучасні інформаційні технології в освіті і науці	3	1
4	Педагогіка вищої школи та професійна майстерність викладача	3	2
1.2. Вибіркові дисципліни			
1.2.1. ***Дисципліни за вибором ВНЗ***			
1.2.2. ***Дисципліни за вибором ВНЗ***			
5	Координаційна діяльність соціальний педагог і практичний психолог у системі «сімя-садок-школа»	3	3
6	Соціально-педагогічна регуляція поведінкових регуляцій	3	3
7	Актуальні проблеми процесу ресоціалізації	3	3
8	Практичні реабілітаційні методики	3	3
2. Цикл професійної підготовки			
2.1. Обов'язкові дисципліни			
2.1.1. Теоретична підготовка			
9	Сучасні проблеми соціальної політики в Україні	3	1
10	Актуальні проблеми соціальної роботи і соціальної педагогіки	3	2
11	Аналіз і проектування соціальних систем	3	3

12	Методика викладання психолого-педагогічних дисциплін	3	1
13	Методологія і технологія наукового дослідження	3	1
14	Супервізія в соціальній роботі	3	1
2.1.2. Практична підготовка			
16	Атестація	3	3
17	Виробнича практика за фахом	6	2
18	Виробнича: науково-педагогічна практика	6	3
19	Підготовка магістерської роботи (в т.ч. науково-дослідна практика)	6	1
20	Підготовка магістерської роботи (в т.ч. науково-дослідна практика)	6	2
21	Підготовка магістерської роботи (в т.ч. науково-дослідна практика)	3	3
2.2. Вибіркові дисципліни			
2.2.1. Дисципліни за вибором ВНЗ			
22	Актуальні проблеми діяльності соціально-психологічних служб	3	2
23	Сучасні педагогічні технології у закладах середньої і вищої освіти	3	2
2.2.2. Дисципліни вільного вибору студента			
Спеціалізація: Практична психологія			
1	Діяльність соціально-психологічних служб і фондів	3	3
2	Сучасні арттерапевтичні техніки у практичній психології	3	1
3	Моделювання діяльності фахівця соціальної сфери	3	2
4	Соціально-психологічний супровід дітей у	3	2

	закладах з інклюзивним навчанням		
5	Актуальні проблеми професійної підготовки соціальних педагогів та практичних психологів у ВНЗ	3	3
6	Практикум з практичної психології	3	3
Спеціалізація: Соціально-психологічна реабілітація			
1	Ціннісно-світоглядні орієнт. особист. псих-реаб.сфери	3	3
2	Актуальні проблеми реабілітаційної психології	3	1
3	Технології роботи псих-реаб служби	3	2
4	Пропаганда і профілактика здоров'я	3	2
5	Актуальні проблеми управління навчальним процесом у ВНЗ	3	3
6	Практикум з психологічної реабілітації	3	3

6. ОПИС РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ(КОМПЕТЕНЦІЇ):

– соціально-культурні

Наявність етичної культури, здатність до вибору стратегії і тактики соціальної діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей. Здатність забезпечувати дотримання здорового способу життя, фізичне самовдосконалення та зміцнення здоров'я, власного і оточуючих. Здатність працювати з дітьми і молоддю на основі принципів і методів виховання. Здатність здійснювати заходи щодо безпеки життєдіяльності в процесі професійної роботи. Здатність співпрацювати з різними клієнтами у ситуаціях професійного спілкування. Здатність здійснювати диференційований підхід при вирішенні завдань в залежності від індивідуальних особливостей і стану здоров'я особистості. Здатність враховувати в роботі з дітьми особливості їх стану здоров'я. Здатність надавати долікарську допомогу при нещасних випадках. Здатність до взаємодії з громадськими організаціями. Здатність використовувати моральні

норми у практичній діяльності. Здатність здійснювати соціальну профілактику в суспільстві. Здатність працювати з малими і великими соціальними групами. Здатність контролювати і вирішувати конфлікти. Здатність працювати з різними групами клієнтів. Здатність здійснювати роботу з протидії торгівлі людьми. Здатність працювати з сім'ями трудових мігрантів. Здатність до співпраці з літніми та старими людьми. Інструментальні компетенції: Володіння державною та іноземними мовами. Здатність використовувати програмне забезпечення у практичній діяльності. Уміння працювати з першоджерелами, застосовувати теоретичні методи дослідження. Здатність застосовувати рекламно-інформаційну продукцію в соціальній педагогіці та роботі. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології в соціальній педагогіці та роботі. Здійснювати інформування населення в соціальній сфері. Здатність працювати з паперовими та електронними носіями документальної інформації;описувати, зберігати, приймати та відправляти документи.

– загальнонаукові (фундаментальні)

Здатність до формування світогляду, правильного розуміння сучасних проблем розвитку суспільства, людського буття, духовної культури, практичного відображення в професійній діяльності світоглядних позицій. Формування уявлень про світ людського буття, матеріально-практичні та духовні виміри буття людини; здатність до розуміння людини як творчого суб'єкта пізнання, як вольової істоти. Здатність до діалектичного розуміння розвитку світу і людини. Здатність до оволодіння знанням щодо загальних закономірностей виникнення і розвитку держави і права, їх взаємозв'язку і взаємодії, шляхів виникнення і формування держави і права України; освоєння теоретичних проблем демократії, прав і свобод людини; основами трудового, цивільного, кримінального, житлового, шлюбно-сімейного права України. Здатність до аналізу соціально-економічних процесів у державі. Здатність до підготовки та проведення соціологічних досліджень. Здатність оперувати науковими термінами Здатність виконувати студентські наукові роботи. Здатність працювати в плані реалізації соціальної політики. Здатність оперувати правовою та нормативною базою з питань становлення та

функціонування соціальної політики. Здатність аналізувати динаміку стану індивідів, групи та громади. Здатність до пошукової, дослідницької, творчої діяльності.

– професійні (предметні, психолого-педагогічні, призначення)

Здатність до аналізу, оцінки, прогнозування соціальних процесів суспільного життя. Здатність до осмислення генезису основних соціологічних теорій і концепцій в контексті історичного розвитку гуманітарного знання. Здатність до розуміння соціальної природи культури як ціннісно-нормативної системи, можливих моделей поведінки та соціалізації людини, що забезпечує цілісність та стабільність суспільства. Здатність встановлювати та підтримувати професійні стосунки з клієнтами. Здатність до осмислення різноманітних теоретичних інтерпретацій понять про особистість і теорії соціальної педагогіки та соціальної роботи. Здатність до розуміння соціальної структури і стратифікації суспільства, процесів її становлення та змін; осмислення соціальної мобільності та її впливу на соціальну структуру і динаміку суспільства та кожної особистості. Здатність до розуміння основ конституційного права України, його демократичних засад, реалізації форм народовладдя; системи органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні, володіння конституційними засадами правової культури. Здатність до розуміння об’єкта, предмета, функцій, законів та категорій політології; осмислення політики та політичної влади як суспільних феноменів. Здатність до розуміння мотивів, цілей, засобів, видів, форм політичної діяльності та структури політичних відносин; освоєння теоретичних проблем політичної системи суспільства, її функцій, типів, сучасних трансформацій та місця держави в політичній системі суспільства, розуміння особливості політичної системи сучасного українського суспільства та Української держави. Здатність до розуміння явищ і процесів політики та практичної орієнтації в політичному житті: розуміння суті, суспільної ролі, форм, функцій політики, політичної системи, влади, режимів; суспільної ролі політичних партій і систем, громадських організацій, принципів демократичного устрою суспільства; ролі демократичних альтернативних виробів; суті і значення політичних компромісів, консенсусу; суспільної ролі політичних опозицій, громадського

суспільства, національної політики, національної безпеки, зовнішньої політики. Здатність до розуміння закономірностей розвитку націй і національних відносин, суті національної політики у правовій державі; відображення цих уявлень у життєвій і професійній праці. Здатність визначати та аналізувати проблеми, потреби, специфічні особливості та ресурси індивіда, групи, громади. Здатність в процесі практичної діяльності використовувати засоби етнопедагогіки і етнопсихології. Здатність в процесі діяльності використовувати екологічні умови. Здатність аналізувати і здійснювати відбір новітніх форм і методів роботи в конкретних практичних ситуаціях. Здатність до професійної рефлексії. Здатність оцінювати результати професійної діяльності та коригувати здійснюване втручання. Здатність до управління професійною діяльністю. Здатність підвищувати власну професійну компетентність. Здатність сприяти набуванню іншими професійних знань та навичок у соціальної сфері. Здатність освоїти зміст основних положень, з яких складається система соціологічних знань, соціальної роботи, історичних етапів становлення соціальної роботи, провідних понять і концепцій, найбільш важливих фактів історії соціальної роботи, характерних ознак соціальної роботи різних епох, з'ясовувати місце в цьому контексті сучасної соціальної педагогіки та роботи. Здатність до розуміння соціологічних теорій особи, ролі соціалізації в процесі її становлення, специфіки феномена «соціологія сім'ї»; здатність до аналізу соціальних проблем девіантної поведінки особи та соціології суспільної думки. Здатність дотримуватись норм професійної етики в процесі втручання. Здатність працювати з дітьми різних вікових груп. Здатність управляти соціальними установами. Здатність визначати завдання та умови втручання. Здатність враховувати проблеми, потреби, специфічні особливості та ресурси індивідуального або групового клієнта при виборі методів втручання. Здатність добирати методи відповідно до завдань та умов втручання. Здатність використовувати принципи, методи, форми та прийоми соціальної роботи. Здатність складати і реалізовувати волонтерські програми. Здатність оперувати соціальними технологіями у практичній діяльності. Здатність працювати в опікунських установах. Здатність працювати в системі служб соціальної роботи. Здатність здійснювати вплив на спосіб життя окремої

людини і суспільства. Здатність використовувати в практичній діяльності методи прогнозування і проектування. Здатність здійснювати профілактичну діагностичну, консультативну діяльність. Здатність використовувати сучасні гендерні теорії. Здатність працювати у сфері зайнятості населення. Здатність мотивувати індивідів, групи та громади до розвитку і самостійного розв'язання їхніх проблем. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

7. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»:

А

Адаптація — пристосування індивіда до групових норм.

Акмеологія — наука, що вивчає процес дорослішання, виявлення того, що становить собою людина, яка досягла розквіту у своєму фізичному та психічному розвиткові.

Активність — діяльна участь у чому-небудь.

Акцентуація (особистості або характеру) — особливість прояву тих чи інших рис, що зумовлює специфіку вразливості і збільшує в порівнянні з конституційною нормою імовірність тих чи інших захворювань.

Аліменти — грошове утримання в установленому законом розмірі, яке у визначених законом випадках одні особи зобов'язані надавати іншим у зв'язку з існуючими між ними шлюбними та родинними відносинами.

Аналогія — подібність предметів, що дає змогу в процесі їх аналізу перенести властивості (ознаки) одного предмета на інші.

Андрогогія — педагогіка дорослих, або «теорія освіти дорослих», що охоплює теоретичні та практичні проблеми освіти, навчання та виховання дорослих.

Аномія — ситуація, яка складається для індивідів і суспільства, коли соціальні норми стають взаємно суперечливими, утрачають ясність або навіть узагалі зникають; особливий морально-психологічний стан індивідуальної та суспільної свідомості, що характеризується розпадом системи моральних цінностей і вакуумом ідеалів.

Арт-терапія — засіб невербального спілкування, вільного самовираження і самопізнання; лікування людської душі засобами мистецтва.

Асоціальність — сукупність рис, що свідчать про відсутність соціальної спрямованості у чиїй-небудь діяльності, про байдуже ставлення до громадського життя.

Асоціальна поведінка — антигромадська поведінка.

Асубкультурність — слабкий інтерес у підлітків, а іноді й цілковита його відсутність до захоплень, цінностей, культурних пріоритетів представників їхньої субкультури, їхнього світу.

Аффіляція — потреба в приналежності визнанні (визнання учня колективом), прийнятті особистості середовищем у всьому репертуарі її соціальних ролей.

Б

Багатодітна сім’я — сім’я, що складається з батьків і трьох та більше дітей.

Базова особистість — природний каркас, що об’єднує основні прагнення і життєві орієнтації людини.

Базові прагнення — ядро базової особистості, усього внутрішнього світу людини; являють собою чотири пари полярних прагнень:

1) до життя, продовження життя — до саморуйнування, до смерті;

2) до сили особистості, тобто до високої самооцінки і впевненості в собі — до слабкості особистості, тобто до зниження самооцінки, невпевненості;

3) до волі, опори переважно на себе, самостійності — до залежності, переважної опори на інших;

4) до розвитку, самореалізації — до уникнення змін у бажаннях, стосунках, цінностях.

Батьки — батько та мати, записані органами реєстрації актів цивільного стану в книзі народжень і свідоцтві про народження дитини.

Батьки-вихователі — подружжя або окрема особа, що не перебуває у шлюбі, які взяли дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, для виховання та спільного проживання.

Батьківська любов — джерело і гарантія емоційного благополуччя дитини, її психологічного та інтелектуального розвитку.

Батьківські права та обов’язки — особисті й майнові права й обов’язки, які надає закон батькам для забезпечення належного виховання і матеріального утримання дітей, а також захисту їх прав та обов’язків.

Бездоглядні діти — діти, не забезпечені сприятливими умовами для фізичного та інтелектуального розвитку.

Безпритульні діти — діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання.

Біологічна сирота — дитина, яка втратила батьків унаслідок трагічних обставин.

Благополуччя — життя в достатку та спокої:

- матеріальне благополуччя — задоволеність матеріальною стороною свого існування, стабільний матеріальний добробут;
- психологічне благополуччя — злагодженість психічних процесів і функцій, відчуття цілісності, внутрішньої рівноваги;
- соціальне благополуччя — задоволеність особистості своїм соціальним статусом і актуальним станом суспільства. Це і задоволеність особистісними зв'язками, статусом у мікросоціальному оточенні, а також відчуття спільності;
- тілесне благополуччя — хороше фізичне самопочуття, тілесний комфорт, фізичний тонус;
- фізичне благополуччя — хороше фізичне самопочуття, тілесний комфорт, фізичний тонус.

Близькі родичі — фізичні особи, природний зв'язок між якими ґрунтується на походженні один від одного або від спільних предків і має правове значення у випадках, передбачених законодавством.

Бродяжництво — спосіб паразитичного існування, який полягає в переміщенні протягом тривалого часу з одного населеного пункту в інший або в межах одного міста особи, яка не має постійного місця проживання або залишила його.

В

Валеологія — наука, що ґрунтується на теорії культури здоров'я біоенергетичної системи людини і впливі на живі організми довкілля; порушує проблеми гармонії родинно-шлюбних взаємин і здоров'я сім'ї.

Відповідальність неповнолітніх — передбачена законодавством правова відповідальність осіб, які не досягли вісімнадцяти років.

Взаєморозуміння — спосіб відносин між людьми, соціальними ґрупами, колективами, організаціями та країнами, коли осмислюється й ураховується

точка зору чи позиція сторін, які спілкуються. Об’єктивно основою взаєморозуміння є спільність інтересів, близьких чи віддалених цілей, поглядів, а також взаємна поступливість певними інтересами.

Вуличне угруповання — коло спілкування, у якому дитина намагається компенсувати відсутність повноцінних дитячо-батьківських стосунків.

Г

Гармонійний спосіб життя — усвідомлено і самостійно створювана людиною система адаптивно необхідних інтересів і видів діяльності, що дають змогу підтримувати фізичне, психічне, соціальне і духовне здоров’я й успішно реалізувати своє життєве призначення.

Гармонійний стан — наявність деякого оптимального рівня суперечності, який стимулював би саморозвиток і смак життя.

Гармонійність особистості — ступінь оптимальності стосунків, сили базових прагнень, тенденцій, можливостей їхньої реалізації в поведінці (згода із самих собою), згода з людьми, з природою, типом емоційного складу та ін.

Гармонія — динамічний стан людини, що потребує щоденних зусиль для ефективної підтримки.

Гіподинамія — порушення функцій організму внаслідок зменшення сили рухів.

Гіпоопіка — байдуже ставлення за відсутності контролю.

Громадянське виховання — виховання гармонійно розвинутої особистості й прищеплення їй громадянської культури.

Ґ

Ґендер — складний соціокультурний конструктор, який відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних і емоційних характеристиках між чоловічим і жіночим.

Д

Девіантна поведінка — система дій і вчинків людей, соціальних груп, що суперечить соціальним нормам або вказаним у суспільстві шаблонам і стандартам поведінки.

Дезадаптація — порушення узгодженості, адаптованості, установлених зв’язків тощо.

Дезінтеграція — роз’єднання окремих психічних процесів.

Державна молодіжна політика — системна діяльність держави щодо конкретної особистості, молоді, молодіжного руху, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах.

Десоціалізація — явище, протилежне соціалізації (руйнація соціальних зв'язків).

Деструктивна сім'я — родина, яка з об'єктивних та суб'єктивних причин утратила свій виховний потенціал, унаслідок чого в ній складаються несприятливі умови для виховання дитини.

Диференціація — поділ, розчленування чого-небудь на окремі різнорідні частини.

Діагностування — прояснення, розпізнання; отримання інформації про стан та розвиток контрольованого об'єкта, його відхилення від норми.

Діти вулиці:

- безпритульні діти — діти, які не мають постійного місця проживання у зв'язку з утратою батьків, соціальними формами поведінки дорослих у сім'ї, та діти, яких вигнали з дому батьки;

- бездоглядні діти — діти, які мають певне місце проживання, але вимушені перебували на вулиці внаслідок матеріальної неспроможності опікунів (родичів, бабусь, дідусів), психічних розладів батьків, байдужого ставлення останніх до виховання дітей;

- діти-втікачі із виховних установ — діти, які зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства в закладах інтернатного типу та притулках;

- діти-втікачі із зовні благополучних сімей — діти з високим рівнем конфліктності, патохарактерологічними особливостями, відхиленням у психічному та особистісному розвитку;

- діти, які за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці — позбавлені систематичного батьківського піклування, аутсайдери шкільних колективів; діти з яскраво вираженими ознаками важковиховуваності, схильні до марнування часу.

Діти, позбавлені батьківського піклування — діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням батьківських прав, відібранням від батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісти зниклими або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження; тривалою

хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки; а також викинуті діти, діти, батьки яких невідомі; діти, від яких відмовились батьки, та безпритульні діти.

Діти соціально незахищених категорій:

- сирота — дитина в якої померли батьки, мати померла, дані про батька у свідоцтві про народження дитини були записані за вказівкою матері;

- діти, позбавлені батьківського піклування — дитина, яка залишилася без батьківського піклування, тому що батьки були позбавлені батьківських прав; дитину відібрали в батьків за рішенням суду; батьки визнані судом безвісти відсутніми; батьки визнані судом померлими; батьки визнані недієздатними; батьки перебувають у місцях позбавлення волі; батьки перебувають під вартою на час слідства; батьки — у розшуку; тривала хвороба батьків перешкоджає виконанню батьківських обов'язків; батьки невідомі;

- дитина-напівсирота — дитина, в якої помер один із батьків;

- дитина матері-одиначки — дитина, яку виховує тільки мати, тому що: дані про батька у свідоцтві про народження дитини були написані за вказівкою матері; батько дитини помер (або батько дитини визнаний судом безвісти відсутнім, померлим, недієздатним, у розшуку), до того ж призначити дитині пенсію через утрату годувальника неможливо, бо він не мав достатнього трудового стажу. Самотні матері стоять на обліку в УТСЗН та отримують там на дитину допомогу матері-одиначки;

- дитина з багатодітної родини — дитина мешкає в родині, де виховуються троє та більше дітей (зокрема, таких, які під опікою або піклуванням);

- дитина, яка постраждала внаслідок аварії на ЧАЕС — дитина, в якої батьки або один із батьків мають статус постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС, що підтверджено посвідченням;

- дитина з вадами — статус дитини з вадами надає медична установа (є посвідчення);

- дитина з малозабезпеченої сім'ї — дитина, сім'я, якої стоїть на обліку в УТСЗН та отримує допомогу.

Дитина — особа віком до 18 років (повнолітня), якщо згідно із законом, застосованим до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше.

Дитина-біженець — дитина-іноземець, якій у порядку та на підставах, визначених Законом України «Про біженців», надано статус біженця.

Дитина-інвалід — особа, яка внаслідок хронічних захворювань, уроджених чи набутих порушень у розвитку має обмеження у життєдіяльності, перебуває в особливо складних, надзвичайних умовах і має особливі потреби в розвитку психофізичних можливостей, природному сімейному оточенні, доступі до об'єктів соціального оточення і засобів комунікації, соціалізації та самореалізації.

Дитина-сирота — дитина, у якої померли або загинули батьки.

Дитинство — період розвитку людини до досягнення повноліття.

Дромоманія — схильність до бродяжництва, яку розглядають не як розлад психіки, а як соціальне явище.

Духовне благополуччя — відчуття причетності до духовної культури суспільства, усвідомлення можливості долучатися до багатств духовної культури.

Е

Еміграція — масове переселення з батьківщини до іншої країни, тривале перебування за межами країни внаслідок переселення.

Емоції — хвилювання.

Емоційний інтелект — здатність розуміти, аналізувати й контролювати власні почуття та емоції та вміння відчувати, розуміти настрої оточення.

Емоційний компонент психологічного благополуччя — переживання, що об'єднує почуття, зумовлені успішністю суб'єкта в тих чи інших сферах активності.

Емпатія — здатність педагога, художника ідентифікувати себе з учнем (з іншою особою), стати на його позицію, розділити його інтереси, радощі, розчарування, побачити його очима виниклі проблеми; здатність до співчуття, співпереживання, емоційного залучення до переживань інших з формуванням адекватного емоційного резонансу.

Емпатійний процес — інтелектуально-емоційна взаємодія людини, яка потребує психологічної або іншої підтримки з особою, здатною надати таку підтримку.

Ж

Життєва проблема — стан протиріччя між актуальним та необхідним станом життєдіяльності.

Життєве призначення — споконвічно задана природна орієнтація людини, її загальна життєва спрямованість, стиль діяльності, тип ставлення до себе, людей і світу загалом.

Життєздатна особистість — особистість, яка активно інтегрує в сучасне суспільство, орієнтується та бере активну участь в економічних, соціальних, політичних, культурних процесах, зберігаючи при цьому свою світоглядну позицію, гуманістичні ідеали та цінності.

Життя людини — постійна постановка та розв'язання життєвих проблем.

З

Здібність — продукт соціалізації задатків учня.

Здоровий спосіб життя — процес формування в дітей усвідомлення шкоди наркотичного, токсичного, алкогольно-нікотинового отруєння організму і психіки, розвитку морально-етичної відрази до пияцтва, паління, вживання наркотиків.

Знання превентивні — систематизована та обґрунтована сукупність наукової інформації, перевіреної практикою, про закономірності запобігання негативним явищам, учинкам, діям.

Зрілість — інтегральна якість і показник розвитку зростаючої людини у світовому середовищі.

І

Імміграція — в'їзд іноземців у країну на тривале або постійне проживання.

Інвалід — особа, яка має порушення здоров'я зі стійкими розладами функцій організму, зумовленими захворюванням, наслідками травми чи дефектами, що призводять до обмеженої життєдіяльності та викликають необхідність її соціального захисту.

Інвалідність — обмеження в можливостях, обумовлене фізичними, психічними, сенсорними, соціальними, культурними, законодавчими та іншими бар'єрами, які не дозволяють людині бути інтегрованою в суспільство і брати участь у житті сім'ї та держави на тих же умовах, як і інші члени суспільства.

Інтегрований — заснований на об'єднанні, інтеграції.

Інтеграція — процес упорядкування, узгодження та об'єднання структур і функцій у цілому суспільстві.

Інтеракція — повсякденна взаємодія людей.

Інцидент — раптова, незапланована подія, що привернула до себе особливу увагу, ставши предметом обговорення людей як її свідків.

К

Клептоманія — хворобливий, нестриманий потяг до крадіжок, що розвивається на ґрунті деяких психічних хвороб.

Когнітивний компонент психологічного благополуччя — цілісна, відносно несуперечлива картина світосприйняття в суб'єкта, розуміння поточної життєвої ситуації.

Конфіденційність — доступність інформації лише адресату.

Конфлікт — зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів.

Концепція освіти «рівний — рівному» — завдання просвітницької роботи, спрямовані на позитивні зміни, які відбуваються у знаннях, уміннях, навичках, учинках, у поведінці щодо здорового способу життя дітей і молоді.

Концепція педагогічна:

1) система поглядів на педагогічне явище, процес;

2) тлумачення педагогічних явищ, подій;

3) провідна ідея педагогічної теорії, принцип організації різних видів діяльності;

4) передумова для створення теорії, що потребує наукового обґрунтування теорії та підтвердження практикою.

Л

Лінія життя — стійкий активний інтерес і відповідальний вид діяльності.

Людина — найвищий продукт земної природи.

Людина соціальна — людина, здатна розв'язувати соціальні проблеми, самореалізуватися, комунікативно здібна, соціально адаптована тощо.

М

Майстерність — почерк професіонала в будь-якій діяльності.

Макросоціум класу — зовнішня життєдіяльність учасників навчально-виховного процесу.

Малолітня особа — особа, яка не досягла чотирнадцяти років.

Матеріальна допомога — виплата, здійснена установою, яка опікується питаннями соціального захисту.

Материнство — установлене чинним законодавством України правове становище жінки, яка народила, утримує і виховує дитину.

Мета соціально-корекційно-розвивальної програми — допомогти дітям ефективно соціалізуватися, зорієнтуватися в складному, суперечливому світі, знайти вихід із кризової ситуації.

Метод превентивної освіти — засади, якими керується педагог у роботі з учнями в процесі передачі змісту превентивної освіти, що усвідомлюється і відтворюється в процесі соціалізації учня.

Метод превентивної роботи — способи загального і спеціального впливу на особистість. Загальні застосовуються для розвитку моральної вихованості. Спеціальні складаються з кількох підсистем: методи інформації, методи організації практичної діяльності (ведення здорового способу життя), стимулювання позитивної та запобігання негативній поведінці.

Методика — сукупність рекомендацій з проведення навчального процесу.

Механізм реалізації превентивної роботи — спосіб організації управління з притаманними формами, методами, засобами, що відповідає соціальному рівню організації суспільства.

Міграція — переміщення людей, пов’язані, як правило, зі зміною місця проживання.

Мікросоціум класу — внутрішня життєдіяльність учасників навчально-виховного процесу.

Модель соціально-педагогічної роботи — сукупність теоретичних положень та технологій практичної діяльності.

Мотивація — сполучення зовнішніх і внутрішніх рушійних сил, що спонукають людину здійснювати діяльність, спрямовану на досягнення певних цілей, з докладанням певних зусиль, з визначеним рівнем сумлінності й наполегливості; процес стимулювання до діяльності, яка спрямована на досягнення визначених цілей і завдань.

Моральний фактор — атмосфера в колективі, взаємопорозуміння й рішучість.

Н

Наркоманія — хворобливий психічний стан, зумовлений хронічною інтоксикацією внаслідок зловживання наркотичними засобами.

Недуга — втрата чи аномалія психічних або фізіологічних функцій, елементів анатомічної структури, що утруднює певну діяльність.

Неповна сім'я — сім'я, що складається з матері або батька і дитини (дітей).

Неповнолітні — особи, які не досягли віку, з якого закон визначає їх повністю дієздатними.

Неправомірна поведінка — поведінка, що суперечить чинним нормам права.

Новостворена родина — складається з двох батьків, але один з них не є рідним для дитини чи дітей, тобто є мачухою або вітчимом.

О

Обмежена можливість — утрата здатності (внаслідок дефекту) виконувати певну діяльність у межах того, що вважається нормою для людини.

Опіка — засіб захисту особистих і майнових прав та інтересів неповнолітніх, які не досягли 14 років і залишилися без батьківського піклування, а також повнолітніх осіб, визнаних судом недієздатними внаслідок душевної хвороби чи недоумства.

Особистісно-соціальне виховання — персоналізованість, соціальна зорієнтованість взаємин.

Охорона дитинства — система державних та громадських заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного життя, усебічне виховання і розвиток дитини та захист її прав.

П

Паспорт — основний документ установленого зразка, який засвідчує особу громадянина.

Педагогічна праксеологія — наука про використання і застосування нового в педагогіці.

Педагогічна психотерапія — лікування неврозів методом педагогічного впливу.

Педагогічна рефлексія — здатність педагога об'єктивно оцінити себе та свої вчинки, зрозуміти, як його сприймають у процесі педагогічного спілкування.

Педагогічна технологія превентивного виховання дітей — науково обґрунтована система діяльності та форм організації для ефективного проведення превентивної роботи в межах освітньо-виховного процесу, пов'язаних з охороною прав дітей,

запобіганням уживанню і зловживанню тютюну, алкоголю, наркотиків, ранній статевій поведінці, запобіганням ВІЛ та ІПСШ.

Педагогічне спілкування — соціально-психологічний процес, який характеризується такими функціями: пізнання особистості, обмін інформацією, організація діяльності, обмін ролями, співчуття, самоствердження.

Переконання — основна моральна настанова, яка визначає мету та напрям учинків людини, непохитна впевненість у чомусь, яка ґрунтується на певній ідеї, на світогляді; технологія, яка використовується в процесі діяльності педагога заради цілеспрямованої зміни елементів соціальної комунікації між поколіннями.

Пізнання особистості — атрибут навчання, виховання і розвитку учня.

Піклування — засіб захисту особистих і майнових прав та інтересів неповнолітніх віком від 15 до 18 років, які залишилися без батьківського опікування, а також повнолітніх осіб, визнаних судом обмежено дієздатними.

Підліток — особа, молодша 18 років.

Підлітковий вік — час формування стійких форм поведінки, характеру і засобів емоційного реагування.

Повнолітній — особа, яка досягла 18 років.

Позбавлення батьківських прав — санкція за неправомірну поведінку батьків стосовно дитини, яка спрямована на захист інтересів дитини. Проводиться тільки у судовому порядку.

Полілог — технологія організації мислення в комунікації (спілкуванні) та корпорації (взаємодії), яка припускає потенційну рівність залучених до неї учасників, забезпечує можливість осмислення змістових суперечностей, які виникають через невідповідність стереотипів досвіду його учасників тим умовам і вимогам, які задаються проблемною ситуацією.

Право притулку — надання державою права в’їзду і безпечного проживання на її території іноземцям, що переслідуються за їхню політичну діяльність.

Правова культура — вид суспільної культури, який містить у собі знання і розуміння права, високосвідоме виконання його вимог як усвідомленої необхідності і внутрішньої переконаності.

Правова освіта — процес засвоєння підлітком соціальних і моральних норм, цінностей, настанов, досвіду.

Правова соціалізація — розвиток і реалізація громадських рис підлітка в процесі засвоєння і відтворення правової культури суспільства.

Правове виховання — соціально-правова та педагогічна допомога особі у формуванні правової свідомості та правової культури, вихованні почуття людської гідності, розумінні соціальної цінності права.

Правове поле — система законів і законодавчих актів, а також обов'язкове посилання всіх без винятку управлінських рішень на систему таких законів.

Правовідносини — суспільні відносини, що регулюються нормами права.

Правомірна поведінка — учинки, діяння, які не суперечать приписам правових норм або основним принципам права певної держави.

Правосвідомість — усвідомлення особою своїх прав, свобод, обов'язків, позитивне ставлення до закону, до держави, почуття патріотизму, здатність забезпечити країні гідне місце у цивілізованому світі.

Превентивна діяльність — діяльність, направлена на порушення загальнообов'язкових правил поведінки в суспільстві.

Превентивна інформація — інформація, що містить у собі знання про причини, процеси, наслідки негативної поведінки, явища та засоби їх запобігання.

Превентивна робота — цілеспрямована діяльність, яка проводиться з дітьми з метою попередження відхилень у поведінці.

Превентивна сім'я — сім'я, у якій наявні нерозв'язані проблеми і яка перебуває на початковій стадії неблагополуччя.

Превентивне виховання — невід'ємна складова системи навчально-виховного процесу закладу освіти, що забезпечує можливість формування в учнів імунітету до негативних впливів соціального оточення.

Превентивне виховання — система підготовчих та профілактичних дій, спрямованих на запобігання формуванню в учнів негативних звичок, рис характеру, проявам асоціальної поведінки підлітків та організацію належного догляду за діяльністю учнів.

Превентивний — запобіжний, охоронний, захисний.

Превентивні (запобіжні) заходи — система діяльності, спрямована на усунення причин та запобігання злочинності, антигромадським проявам.

Превентивність — спрямованість на запобігання негативним явищам.

Превенція — процес запобігання негативним явищам і станам особистості.

Прийомна сім’я — сім’я, яка добровільно взяла із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, від 1 до 4 дітей для виховання і спільного проживання.

Принципи превентивного виховання — основні вихідні положення, що випливають із закономірностей виховання й визначають загальне спрямування виховного процесу, основні вимоги до його змісту, методики та організації (комплексності, системності, науковості, інтегрованості, мобільності, наступності, конкретності, реалістичності, технологічності, толерантності, етичності).

Продукт соціалізації — норми і правила поведінки, моральні поняття, цінності суспільства, які людина свідомо засвоїла і використовує.

Протиправна поведінка — різновид правової поведінки, що характеризується як соціальне відхилення від норми, зловживання правом та правопорушення.

Протирецидивна профілактика — здійснюється з учнями, які перебувають на внутрішньошкільному контролі (обліку).

Професійна мобільність — здатність педагога до змін у професійній діяльності за нових соціально-педагогічних умов.

Процес превентивного виховання — цілісний процес, у якому органічно поєднуються змістовний і процесуальний боки.

Процес засвоєння превентивних знань — сприймання змісту, його осмислення, закріплення та застосування в реальному житті.

Психогігієна — збереження, укріплення та поліпшення здоров’я шляхом організації належного природного і суспільного середовища, режиму та способу життя.

Психоделія — сприймання світу через наркотичний транс.

Психодрама — один із видів психотерапії, у процесі якої пацієнти грають ролі, що моделюють справжні життєві ситуації.

Психолагнія — сексуальне збудження, яке спричиняється за допомогою власної уяви через створення уявних образів.

Психологічна гармонія — оптимальний баланс між позитивними і негативними прагненнями особистості.

Психологічна діагностика — теоретичний фундамент практичної діяльності щодо розв’язання споконвічної проблеми співвідношення мети та результату функціонування будь-якої педагогічної системи на технологічному рівні.

Психологічна корекція — виправлення психічних розладів, відхилень за допомогою різних методик, які рекомендуються психологами та психіатрами.

Психологічна освіта — сукупність психологічних знань, здобутих у процесі навчання.

Психологічний бар'єр — мотиваційні фактори, які перешкоджають виконанню певної діяльності, наприклад пов'язаної з нововведеннями. До числа психологічних бар'єрів, які виникають під час нововведень у педагогічній діяльності, відносяться такі:

- бар'єр некомпетентності, який виникає в людини, яка не впевнена в тому, що зможе виконувати свою роботу після нововведень;
- бар'єр навичок, звичок, традиції, що виникає в людини, яка хоче зберегти існуючий метод роботи, до якого звикла; цей бар'єр характерний для педагогів із великим стажем роботи;
- бар'єр ідилії, коли людина має глибоке задоволення від свого існуючого статусу, а все нове може внести дисгармонію в її душевний стан;
- бар'єр збільшення навантаження, коли нововведення підвищують інтенсивність праці, вимагають жертвувати іноді вільним часом, з'являється професійна напруга через нове й незасвоєне;
- бар'єр шефа, коли педагог не впевнений у правильності дій методичних служб, які нав'язують йому нововведення тощо.

Психологічний клімат — система відносних психічних станів, типових для певної групи, значущих для її членів та їхньої діяльності.

Психопрофілактика — запобігання негативному впливу.

Р

Раннє статеве життя — початок сексуальних стосунків до того моменту, коли молода людина стала зрілою: біологічно, психічно, соціально.

Релаксопедія — використання сугестії (навіювання) в процесі навчання і виховання.

Ресоціалізація — процес пристосування девіантного індивіда до життя без гострих конфліктів.

Референтна група — соціальна група, на яку особа орієнтує свою поведінку, до якої належала в минулому, належить зараз і хотіла б належати в майбутньому (сім'я, релігійна громада, політична партія тощо).

Ригідність — стан, за якого знижена здатність до переключення психічних процесів і пристосування до умов середовища.

С

Самоактуалізація — прагнення людини до найповнішого виявлення, розвитку і реалізації своїх особистісних можливостей. Самоактуалізація передбачає сприятливі соціальні умови і відповідне виховання.

Самоаналіз — установлення причинно-наслідкових зв'язків в отриманні про себе інформації.

Самокорекція — визначається за результатами складання корекційної програми.

Самооцінювання — можливість визначення ставлення до себе і своєї діяльності.

Саморозвиток особистості — становлення людини як суб'єкта власної життєдіяльності.

Саморозвиток особистості соціального педагога — умотивована, свідома, відрефлексована на основі самопізнання, самовизначення, самоконтролю, самоосвітньої діяльності, спрямована на самовдосконалення природних і духовних рис, на розвиток творчого потенціалу, ділового мислення, на моделювання власного способу життя в соціокультурному контексті, на самореалізацію творчих здібностей у процесі життєтворення та професійного спрямування.

Санкції — способи реагування оточуючих на поведінку людини, що здійснюються у формі заохочення чи покарання.

Сенситивність — здатність зберігати значущі особистісні позиції перед обличчям соціального несприймання, відторгнення, остракізму за умови збереження критичності як необхідної умови соціальної адаптації.

Сімейна психотерапія — лікування членів сім'ї від неврозів, психастенії і т. ін. методом психічного впливу.

Сімейна реабілітація — комплекс педагогічних засобів, спрямованих на відновлення або компенсацію порушених функцій сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми.

Сім'я — динамічна мала група людей, які разом проживають, пов'язанні родинними відносинами (шлюбу, кровної спорідненості, усиновлення, опіки), спільністю формування і задоволення соціально-економічних та інших потреб, взаємною моральною відповідальністю.

Ситуація — сукупність подій та обставин.

Скринінг — медичне обстеження, контроль за ким-, чим-небудь з метою виявлення захворювань і проведення профілактичних заходів.

Соціалізація — процес уходження індивідів до різних спільнот, колективів і груп людей через засвоєння їх норм, ідеалів, цінностей.

Соціалізація дитини — процес навчання жити у злагоді із собою та навколишнім світом.

Соціалізація особистості — розвиток людини як соціальної істоти, становлення її як особистості.

Соціальна адаптація — пристосовування особистості до соціально-економічних умов, рольових функцій, а також соціальних норм, які складаються на різних рівнях життєдіяльності.

Соціальна верства — реально існуюча соціальна група, яка виділяється у відповідності з певними ознаками, які описують місце її членів у соціальній стратифікації.

Соціальна влада — влада, яка регулює стосунки людей.

Соціальна група — спільноти, що посідає певне місце в системі суспільних відносин кожного конкретного типу суспільства, що складається в ході історичного розвитку і тому є довготривалою, стійкою у своєму існуванні.

Соціальна девіація — поведінка, яка не відповідає соціальним нормам або реалізує традиційні, установлені соціальні норми і засуджується значною частиною суспільства.

Соціальна дезадаптація — уміння долати труднощі, довільна саморегуляція, навички спілкування, моральні норми та установки.

Соціальна депривація — позбавлення можливості задовольняти життєво важливі соціальні потреби.

Соціальна допомога — надання різного роду соціально-психо-лого-педагогічних послуг батькам у створенні найбільш сприятливих умов для повноцінного розвитку дитини-інваліда на всіх етапах її життєдіяльності.

Соціальна залежність — залежність людини, яка ще не почала вживати наркотики, але потрапила в середовище тих, хто їх уживає.

Соціальна інтеграція — наявність упорядкованих відносин між індивідами, групами, організаціями, державами; залучення дітей з фізичними та

сенсорними вадами до навчання і виховання в колективі здорових однолітків, а також використання різних форм дистанційного навчання.

Соціальна інтеріоризація — процес уключення соціальних норм і цінностей до внутрішнього світу людини: вбирання, пропуск через себе норм, цінностей і вимог, вироблення власних установок і здійснення дій у відповідності з ними.

Соціальна компетентність — бажання вступати в спілкування з іншими, впевненість в собі, що передбачає вміння поставити себе на місце іншого.

Соціальна обдарованість — уміння підтримувати дружелюбність, налагоджувати ділові контакти, досягати соціального добробуту.

Соціальна орієнтація — уміння розібратися в якихось обставинах, у життєвих ситуаціях.

Соціальна паспортизація — складання соціального паспорту класу, школи.

Соціальна педагогіка — системна одиниця, що має вплив на духовні, етичні зміни суспільства з метою гуманного або гуманітарного розвитку людини та соціуму загалом, або наука, яка розкриває значущість та вплив соціокультурних норм, цінностей, умов на розвиток особистості дитини в контексті соціальної педагогіки в ЗНЗ.

Соціальна перцепція — сприймання, розуміння та оцінка людьми одне одного.

Соціальна підтримка — здатність звертатися по допомогу та вміння сприймати підтримку з боку свого середовища (родини, однолітків, колег тощо).

Соціальна поведінка — поведінка, яка здійснюється і притаманна певному суспільству.

Соціальна політика — політика, що проводиться державою, курс дій відносно здійснення соціальних програм, підтримки галузей соціальної сфери.

Соціальна практика — організаційна форма виховного простору і водночас механізм залучення учнів до суспільного життя, соціальної творчості, суспільно корисної праці, продуктивної освіти. Вона стимулює та підтримує в школярів суспільну активність, виховує відповідальність, готує до розв’язання життєвих завдань, з якими учні зіткнуться як у процесі навчання, так і після закінчення школи.

Соціальна превенція — система соціальних заходів, спрямованих на створення умов для запобігання негативним явищам.

Соціальна профілактика — комплекс дій, що впливають на комплекс соціальних умов, які сприяють збереженню і розвитку здоров'я, запобігаючи несприятливому впливу чинників соціального та природного середовища.

Соціальна психологія — наука, що вивчає закономірності поведінки та діяльності людини, обумовлені включенням її в соціальні групи, а також психологічні особливості самих цих груп.

Соціальна реабілітація — система заходів, спрямована на відновлення морального, психічного та фізичного стану дітей, їх соціальних функцій та приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність із загальновизнаними суспільними правилами та нормами.

Соціальна робота — інтегративна галузь знання та комплексний, універсальний вид діяльності.

Соціальна роль — соціальна функція й спосіб поведінки особистості, які відповідають суспільним очікуванням.

Соціальна сирота — дитина, яка має біологічних батьків, але вони з різних причин не займаються вихованням дитини і не піклуються про неї.

Соціальна служба — спеціальні органи, які надають соціальні послуги та соціальну допомогу молоді.

Соціальна спільнота — реально існуюча сукупність індивідів, придатна до емпіричної фіксації, яка характеризується відносною цінністю.

Соціальна стратифікація — структура суспільства та його прошарків, система ознак соціальної диференціації, на основі яких суспільство поділяється на класи та страти.

Соціальна структура — система соціальних верств, класів, груп певного суспільства, а також сукупність стійких і впорядкованих зв'язків між ними.

Соціальна сфера — суть громадянського суспільства: соціальна поведінка особистості.

Соціальна творчість — діяльність, яка породжує щось якісно нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю й суспільно-історичною унікальністю.

Соціальна установка — узагальнений функціональний стан готовності до певної форми реагування. Установка виступає як чинник, що організує внутрішню пов'язаність, логічну послідовність поведінки в структурну стійкість діяльності людини.

Соціальне виховання — система цілеспрямованого впливу суспільства на цінності, відносини і сенс життя окремої людини, соціальних макро- і мікрогруп в інтересах узгодження трудової та пізнавальної активності їхніх членів, емоційно-моральних відносин, досвіду практичної діяльності з інтересами і цінностями цього суспільства в напрямі прогресивного соціально-економічного і духовно-культурного розвитку суспільства і людини.

Соціальне дослідження — аналіз суспільства, групи в єдності всіх сторін, галузей і сфер, весь соціокультурний простір.

Соціальне забезпечення — система забезпечення та обслуговування малозабезпечених сімей.

Соціальне здоров'я — здатність адекватно розуміти та будувати стосунки із соціальним оточенням: сім'єю, друзями, колегами, колективом тощо.

Соціальне інспектування — складова соціального супроводу, метою якого є контроль соціального педагога чи працівника за реалізацією в сім'ї прав її членів, виявленням випадків їхнього порушення та умов, що цьому сприяють.

Соціальне обслуговування неблагополучної сім'ї — надання сім'ї різноманітних виплат, гарантованих державою в законодавчому порядку.

Соціальне партнерство — визначення форм ефективного та взаємовигідного співробітництва різних соціальних груп людей, які не завжди розділяють ідеї та інтереси одне одного, для розв'язання загальних проблем.

Соціальне середовище — сукупність людей, пов'язаних спільністю життєвих умов, занять, інтересів і т. ін.

Соціальне сирітство — явище, зумовлене ухиленням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов'язків щодо неповнолітньої дитини.

Соціальний аспект — формування таких компетенцій, як комунікативність, правомірність тощо.

Соціальний діагноз — певно визначений алгоритм дій, використання процедур і засобів подолання проблеми. Найбільш повно охарактеризував технологічність творчого аналізу й діагнозу проблем соціального розвитку В. І. Вернадський. Він рекомендував дотримуватися правил:

- проводити детальний аналіз;
- бачити за окремим загальне;
- не обмежуватися описанням явищ, а глибоко досліджувати їх сутність і зв'язок з іншими процесами;

- не уникати питання «чому?»;
- прослідковувати історію ідей;
- збирати якомога більше відомостей про предмет досліджень з літературних джерел;
- вивчати загальні закономірності наукового пізнання;
- поєднувати науку з іншими галузями знання, із суспільним життям;
- не тільки розв’язувати проблеми, але й знаходити нові, нерозв’язані.

Соціальна діагностика є необхідною ланкою перетворювальної практики в циклі «діагноз — прогноз — програма — упровадження». Вона є важливим технологічним інструментом і перш за все збагачує кадри соціальних служб теоретичними й емпіричними знаннями, допомагає глибше зрозуміти соціальні проблеми і перспективи їх розвитку.

Соціальний захист — система матеріального забезпечення й обслуговування громадян в установлених законодавством випадках (інвалідність, утрата годувальника тощо).

Соціальний контроль — сукупність методів і засобів, що забезпечують відповідність поведінки людей соціальним нормам. Він може бути зовнішнім (сукупність соціальних механізмів, які регулюють діяльність людини) і внутрішнім (самоконтроль людини, направлений на узгодження власної поведінки з існуючими або прийнятими нормами).

Соціальний патронаж — діяльність, спрямована згідно із Законом України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (ст. 1), на створення соціальних умов для задоволення законних інтересів, свобод, реалізації права дитини на освіту в системі освіти, на розвиток дитини, сприяння взаємодії закладів освіти, сім’ї і суспільства у вихованні дітей, їхній адаптації до умов соціального середовища, забезпечення консультативної допомоги батькам та особам, які їх замінюють.

Соціальний педагог — працівник соціуму, який взаємодіє та співпрацює з різними категоріями населення, застосовуючи позитивні емоції, він здатний сприяти створенню системи ціннісних орієнтацій для позитивного саморозвитку особистості, її гармонійного психологічного комфорту.

Соціальний статус — становище особи чи групи осіб у суспільстві, яке визначається за допомогою об’єктивних чинників (фах, дохід, престиж), або те місце, яке індивід займає в соціальній системі.

Соціальний супровід — робота соціального педагога із сім'єю, спрямована на підтримку сім'ї в різних видах її життєдіяльності, формування здатності сім'ї самотужки долати свої труднощі, надання допомоги сім'ї з метою розв'язання різних проблем.

Соціальний успіх — спроможність особистості сприймати та відповідати на соціальні потреби, здатність успішно взаємодіяти з іншими, що допомагає індивідуумі виявляти ініціативу, підтримувати та управляти своїми емоціями; здатність співпрацювати, долати конфлікти тощо.

Соціальні норми — визнані правила поведінки чи дії окремих людей і соціальних груп.

Соціальні потреби — відчуття належності до будь-якого або будь-чого (груп, колективу, соціального прошарку, важливої справи), взаємодії та підтримки, відчуття того, що тебе розуміють і сприймають.

Соціальні послуги — комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги задля поліпшення або відтворення життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Основними формами надання соціальних послуг є матеріальна допомога та соціальне обслуговування.

Соціальні права й свободи — гарантовані державою можливості людини, спрямовані на забезпечення соціальних умов життя.

Соціальні сироти — особлива група дітей, які внаслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках.

Соціально-виховний — пов'язаний із соціальними факторами виховної роботи.

Соціально-культурна реабілітація — нормалізація життєдіяльності дитини, реконструкція соціально-культурного оточення, само-актуалізація та активізація процесу спілкування, створення умов для творчого використання мистецтва як засобу соціально-культурної реабілітації дітей з особливими потребами.

Соціально-педагогічна діяльність — виховання особистості в суспільстві.

Соціально-педагогічна допомога — гармонізація відносин особистості і суспільства через педагогізацію середовища дитини.

Соціально-педагогічна компетенція сім'ї — набуття членами сім'ї знань і навичок, достатніх для реалізації завдань повсякденного життя, які виникають під час спілкування з оточенням.

Соціально-педагогічна підтримка — надання соціально-педагогічної допомоги дітям у важких, проблемних, життєвих ситуаціях, сприяння їх соціальній адаптації й успішній соціалізації, формування життєвої компетентності.

Соціально-педагогічна реабілітація — відновлення виховного потенціалу сім'ї, захист прав членів родини у кризових ситуаціях, зміна соціального та сімейного статусу окремих членів сім'ї.

Соціально-педагогічна робота в загальноосвітніх закладах — здійснення посередництва між освітніми установами, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю, організація їх взаємодії з метою створення умов для всебічного розвитку дітей і підлітків.

Соціально-педагогічне прогнозування — з'ясування того, чого реально в певній ситуації можна досягти на початковому етапі роботи. Прогнозування соціально-педагогічного розвитку ситуації, виховання людини — один із найбільш важких етапів діяльності діагноста, що передбачає знання особливостей характеру соціальної проблеми, уміння спеціаліста в прогностичній діяльності. На результат прогнозування впливає наявність достатньо повної інформації про об'єкт соціального діагнозу з одного боку, особистісний досвід діагноста, інтуїція — з іншого.

Соціально-педагогічний патронаж — взаємодія різних установ, спеціалістів для виховання дітей, їхньої соціалізації та адаптації до умов соціального середовища.

Соціально-правова компетенція — знання державної та національної символіки; знання й дотримання прав і обов'язків учнів; знання й дотримання статуту школи; активна участь у позашкільній та позакласній діяльності, свідоме ставлення до виконання доручень.

Соціально-педагогічний супровід — соціальна реабілітація, адаптація та соціалізація дітей, надання різного виду соціальних послуг учням та їхнім сім'ям.

Соціально-профілактична робота — запобігання неконструктивній взаємодії між членами сім'ї, різним формам насильства, помилкам у сімейному вихованні, формуванню різних видів залежності в членів сім'ї.

Соціально-психологічна занедбаність дитини — результат довготривалого позбавлення дитини виховного впливу та соціальних умов для нормального психічного й розумового розвитку.

Соціально-психологічна ефективність шкільної роботи — характеристика рівня розвитку моральних якостей учнів.

Соціально-психологічний статус учня — становище, яке посідає дитина у групі ровесників (класі), яке переживається й оцінюється нею суб'єктивно (адекватно чи неадекватно) і визначається її правами й обов'язками.

Соціально-реабілітаційна робота — відновлення виховного потенціалу сім'ї, захист прав членів родини у кризових ситуаціях, зміна соціального та сімейного статусу окремих членів сім'ї.

Соціогенний — характеристика соціального походження різних моделей поведінки.

Соціограма — графічне зображення результатів соціометричного дослідження; спосіб зображення структури міжособистісних стосунків у малій соціальній групі.

Соціокультурна компетенція — знання національно-культурних особливостей країни.

Соціологічна інформація — документовані або публічно оголошені відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій і явищ, процесів, фактів.

Соціологічна компетенція — здатність використовувати й перетворювати мовні форми виходячи із ситуації спілкування.

Соціологічна самокорекція — проводиться за результатами складання корекційної програми.

Соціологічний інструментарій — сукупність розроблених засобів проведення соціологічних досліджень, спрямованих на вивчення певних проблем.

Соціологія — наука про суспіль-ство та закони його розвитку.

Соціометрія — соціально-психологічний метод, що дозволяє визначити структуру міжособистісних і внутрішньогрупових взаємин у групі з метою їхньої зміни, поліпшення й удосконалення.

Соціометричне дослідження — дослідження міжособистісних стосунків.

Соціум — людська спільнота як результат форм діяльності людей, що склалися історично.

Соціоцентризм — точка зору людини, згідно з якою його соціальна група представляє ідеальні стандарти поведінки, думок тощо і виходячи з якої вона оцінює інші групи.

Спосіб життя особистості — система стихійно або цілеспрямовано сформованих інтересів, видів діяльності і ліній життя.

Статево-рольова соціалізація — навчання дитини соціальним ролям чоловіка та жінки, що обумовлені нормами, звичаями, культурними традиціями.

Стигматизація — упереджене негативне ставлення до людини у зв'язку з наявністю в неї небажаних рис чи ознак.

Стиль сімейного виховання — найбільш характерні способи ставлення батьків до дитини в процесі застосування відповідних засобів і методів педагогічного впливу.

Стрес — реакція організму на ситуацію, яка вимагає функціональної перебудови організму, відповідної адаптації.

Суб'єктність — активний, самостійний і самодостатній стан і позиція людини в житті.

Субкультура — сукупність соціально-психологічних ознак (норм, цінностей, стереотипів, смаків тощо), які впливають на стиль життя і мислення певних номінальних і реальних груп людей і дозволяють їм утверджувати себе як «ми», відмежоване від «вони» (інші представники соціуму).

Сукупність соціальних ролей — виконання людиною у кожній ситуації своєї життєдіяльності тієї чи іншої соціальної ролі: в автобусі — пасажира громадського транспорту, на уроці — учня, у спілкуванні з батьками — сина або дочки тощо.

Суспільство — сукупність людей, об'єднаних певними відносинами, зумовленими історично змінним способом виробництва матеріальних благ.

Сфера діяльності соціального педагога — соціум як найближче оточення особистості, людські стосунки, соціокультурні умови розвитку.

Т

Творчість — продукт соціалізації здібностей.

Телеманія — надмірне захоплення переглядом телевізійних передач.

Технологія — сукупність способів, спрямованих на оволодіння системою знань, досвідом, уміннями, і практика роботи суб'єктів превентивної діяльності.

Технологія превентивної роботи — сукупність прийомів, методів та впливів, що застосовуються педагогами, психологами, соціальними й медичними працівниками, правоохоронними органами з метою досягнення успіху превентивного виховання.

Толерантність — повага й визнання рівності, відмова від домінування і насильства, визнання багатовимірності й різноманіття людської культури, норм, вірувань і відмова від зведення цього різноманіття до якоїсь однієї точки.

Торгівля людьми — сучасна форма рабства.

Тьютор — посередник між учнем та вчителем-предметником, який допомагає визначити індивідуальні «замовлення» на освітні послуги.

У

Усиновлення — прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснюється на підставі рішення суду.

Утримання дитини батьками — відповідно до ст. 181 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними.

Утриманці — особи, які перебувають на повному утриманні іншої особи або одержують від неї допомогу, яка є постійним і основним джерелом їхнього існування. Факт перебування на утриманні в разі відсутності відповідних документів і неможливості їх відновлення може бути встановлений у судовому порядку.

Ф

Фасилітатор — особа яка в роботі з дітьми сповідує відкритість власним думкам і переживанням, заохочення й довіру як вираження внутрішньої особистісної впевненості в можливостях і здібностях вихованців, «емфатичне розуміння» (бачення вихованця, його реакцій, дій, навичок).

Фобія — непереборний, нав'язливий страх, нетерпимість, боязнь.

Функції превентивного виховання — дії, пов'язані з виконанням завдань, обов'язків, пов'язаних з превентивною діяльністю (діагностично-прогностична, корекційно-реабілітаційна, освітньо-консультативна, організаційно-методична, інтегративно-просвітницька).

Х

Хибні типи сімейного виховання — типи виховання, які призводять до соціальної дезаптації дитини або відхилень у її поведінці.

Ц

Цінності — не лише те, що вже існує, а й те, що треба ще здійснити:

•абсолютні вічні — цінності, що акумулюють досвід усього людства і є еталоном його буття;

•базові — цінності високого ступеня узагальнення, що зрідка бувають безпосередньо пов’язаними з конкретною поведінкою.

•громадянські — цінності, що регулюють родинне життя;

•загальнолюдські — цінності, що прийняті або мають бути прийняті різними народами, культурами, цивілізаціями.

•індивідуальні — цінності, властиві певній особі;

•інструментальні — спосіб поведінки або дій, не пов’язаних безпосередньо з метою;

•колективні — цінності певного суспільства, нації, цивілізації;

•національні — цінності, що характеризують особливості життя певної національності та державного устрою;

•оперативні — цінності, що виявляються в реальній поведінці;

•особистісні — цінності, що стосуються особистого життя;

•партикулярні — цінності певного суспільства, нації, цивілізації;

•термінальні — цінності, що є найбільш бажаними та емоційно привабливими для особистості, що усвідомлюються як ідеальний стан її буття;

•універсальні — цінності, що прийняті або мають бути прийняті різними народами, культурами, цивілізаціями.

Цінності життя — здоров’я, життя і радість життя, спілкування з природою.

Ш

Шкільна фобія — особлива форма страху розлуки, що характеризується намаганням ухилитися від відвідування школи і часто супроводжується соматичними скаргами (на запаморочення, головний біль, біль у шлунку тощо).

Шкільні прогули — невідвідування школи з неприйнятних причин, незалежно від того, чи знають про це батьки і чи дають вони на це згоду.

Школа — соціальний простір, специфічна сфера життєдіяльності учня, у межах якої цілеспрямовано й систематично здійснюються його соціалізація, збагачення соціального досвіду через засвоєння й переробку знань, умінь, навичок, норм, цінностей, традицій.

Школа соціальної реабілітації — загальнонавчальний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання.

Ю

Ювенальна юстиція — спеціалізована система правосуддя щодо неповнолітніх. Є важливим інститутом системи захисту прав дитини.

Я

Якість превентивних знань — ефективність реалізації знань у життєвих ситуаціях.